

RĂZBOIUL COGNITIV – UN NOU SPAȚIU OPERAȚIONAL –

Colonel dr. Marian HOGEA

Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu

DOI: 10.55535/GMR.2025.3.10

Cognitive warfare is one of the most recent and complex forms of conflict in the global environment, in which the human mind becomes both a target and a strategic tool. The cognitive dimension, considered an emerging operational space distinct from traditional domains – land, sea, air, space, and cyberspace, focuses on influencing the perceptions, emotions, and decision-making processes of individuals and communities, constituting an essential strategic vector in the dynamics of contemporary international relations. A comparative analysis of the strategies used by NATO, Russia, and China illustrates that cognitive warfare has become a central tool in the dispute between the great powers, with direct effects on the stability of the world order.

Keywords: cognitive warfare; global security; strategic influence; strategic manipulation; psychological influence;

INTRODUCERE

În contextul actual al globalizării, marcat de progresul tehnologic și de extinderea fluxurilor informaționale, *războiul cognitiv* se evidențiază ca un nou spațiu de luptă. Spre deosebire de domeniile tradiționale – terestru, maritim, aerian, spațial și cibernetic –, acesta urmărește influențarea percepțiilor, emoțiilor și proceselor decizionale ale indivizilor și colectivităților, reprezentând, astfel, un instrument strategic deosebit de relevant în confruntările marilor puteri.

Dimensiunea cognitivă a confruntărilor globale evidențiază diferențele dintre războiul informațional și psihologic, precum și implicațiile sale asupra securității globale și coeziunii sociale. Campaniile de influențare a proceselor democratice ilustrează efectele concrete ale războiului cognitiv, în timp ce analiza etică și juridică subliniază necesitatea dezvoltării unor politici de reziliență și a unor cadre internaționale de reglementare adecvate.

Termenul „*cognitiv*” provine din latinescul *cognoscere* („a cunoaște”, „a înțelege”), derivat din rădăcina *gnoscere* („a afla”, „a învăța”). În accepțiunea modernă, el a fost consacrat odată cu dezvoltarea psihologiei cognitive și a neuroștiințelor, devenind o noțiune centrală pentru descrierea acțiunilor mentale.

În psihologie, termenul a căpătat vizibilitate în a doua jumătate a secolului al XX-lea, ca reacție la limitările *behaviorismului* (curent psihologic centrat pe studiul comportamentului, al relației exterioare stimul - răspuns), care înlesnea analiza comportamentului observabil, excluzând procesele interne. În perioada 1950-1960, apare revoluția cognitivă (<https://brainly.ro/tema/6593720,b2025>), care propune o abordare a minții ca sistem de prelucrare a informației, analog cu funcționarea computerelor (Miller, 1956, pp. 81-97). Ulric Neisser a fixat terminologia prin lucrarea *Cognitive Psychology*, unde a definit psihologia cognitivă drept studiul proceselor prin care informația este achiziționată, stocată și utilizată (Neisser, 1967, pp. 3-20).

Astfel, termenul „*cognitiv*” denumeste astăzi atât procesele fundamentale ale cunoașterii – percepția, raționamentul, atenția, memoria, luarea deciziilor –, cât și cadrul conceptual care integrează interacțiunea dintre minte, creier și mediu. Această evoluție explică extinderea termenului dincolo de psihologie și neuroștiințe, până la domenii precum științele sociale, teoria comunicării și studiile de securitate, unde „*cognitivul*” este analizat în relație cu influența, manipularea și controlul informației în contexte geopolitice și strategice.

În analiza sa intitulată „*Războiul cognitiv: o analiză conceptuală a conceptului război cognitiv al NATO*”, Christoph Deppe definește războiul cognitiv ca o formă emergentă de conflict, axată pe influențarea și manipularea proceselor de percepție și decizie ale indivizilor sau grupurilor de indivizi, în scopul obținerii unui avantaj strategic (Deppe, Schall, 2024). Războiul cognitiv exploatează în mod sistematic cunoștințele științifice privind funcționarea cognitivă a minții umane pentru a influența și a manipula percepțiile, procesele decizionale și comportamentele ale indivizilor și colectivităților. El redefinesc mintea umană ca un domeniu operațional, utilizând operațiuni psihologice, dezinformare, propagandă, inginerie socială și tehnologii digitale pentru atingerea obiectivelor strategice și tactice, fără a recurge la forța convențională. Această formă emergentă de conflict urmărește să erodeze, treptat, voința colectivă și reziliența adversarilor. Astfel, războiul cognitiv vizează în mod direct procesele mentale și cognitive ale actorilor, influențând modul în care aceștia percep, interpretează și procesează informațiile, precum și procesele lor decizionale.

În cadrul conflictelor moderne, termenii de război cognitiv, război informațional, război psihologic, război ideologic, război economic, război tehnologic, război religios, război diplomatic și operațiuni cibernetice sunt adesea folosiți interschimbabil, dar fiecare reprezintă o dimensiune distinctă a luptei pentru influență și control.

În contextul post-Război Rece, evoluția conflictelor armate a evidențiat o diversificare a tacticilor și procedurilor, însoțită de o reconfigurare doctrinară care a transferat accentul de pe mijloacele cinetice asupra celor non-cinetice, subsumate paradigmei neo-militare (Hoffman, 2007, pp. 6-17).

Tabelul 1: Comparații între tacticile cinetice și tacticile non-cinetice (neo-militare)
(concepția autorului)

Dimensiune	Cinetice (tradiționale)	Non-cinetice (neo-militare)
Obiectiv principal	Distrugerea fizică a forței și infrastructurii adversarului	Influențarea percepțiilor, voinței și capacității de decizie a adversarului
Mijloace	Armament convențional, operațiuni terestre, aeriene, navale, spațiale	Informație, psihologie, economie, spațiu cibernetic, cultură, drept
Metodă de acțiune	Lovituri directe, confruntare militară clasică	Manipulare, dezinformare, presiune indirectă, atacuri cibernetice
Efect imediat	Pierderi umane, distrugeri materiale	Confuzie, demoralizare, destabilizare socială și politică

Dimensiune	Cinetice (tradiționale)	Non-cinetice (neo-militare)
Atribuire	Ușor de identificat (se știe cine atacă)	Adesea ambiguă sau negată (operațiuni „sub prag”, negabile)
Durată impact	Pe termen scurt sau mediu (până la reconstituirea capacității)	Pe termen lung (modifică mentalități, relații sociale, dependențe economice)
Exemple	Invazii militare, bombardamente, bătălii convenționale	Război informațional, război psihologic, cibernetic, economic, cognitiv

Războiul cognitiv se referă la acțiuni orientate spre influențarea proceselor mentale ale indivizilor sau grupurilor, inclusiv percepția, evaluarea informațiilor și luarea deciziilor (Claverie, du Cluzel, 2023, pp 1-4). Obiectivul său central nu constă doar în manipularea conținutului informațional, ci în modelarea modului în care acesta este procesat, afectând, astfel, interpretarea realității și capacitatea de a adopta decizii raționale. Exemple relevante includ utilizarea fluxurilor informaționale structurate, dezinformări subtile sau algoritmi de inteligență artificială pentru modelarea opiniilor publice și influențarea indirectă a comportamentelor sociale. Prin urmare, războiul cognitiv vizează mintea umană și mecanismele interne de procesare a informațiilor.

Războiul informațional constă în „colectarea, manipularea și diseminarea informațiilor pentru a influența percepțiile și comportamentele adversarului.” (Joint Chiefs of Staff, 2004, pp. 21-30). Spre deosebire de războiul cognitiv, accentul se situează pe conținutul mesajelor și pe canalele de comunicare mai degrabă decât pe modul intern de procesare cognitivă. Exemplele includ propagandă, știri false, campanii de dezinformare în mediul digital sau interceptarea și modificarea comunicațiilor. Astfel, războiul informațional urmărește controlul fluxului de informații și modelarea percepției realității externe.

Războiul psihologic are ca obiectiv influențarea emoțiilor, atitudinilor și comportamentelor prin tehnici psihologice directe sau indirecte. Spre deosebire de războiul cognitiv, care vizează structurile și mecanismele gândirii, războiul psihologic se concentrează asupra motivațiilor și reacțiilor emoționale (Neacșu, 2004, pp. 21-30). Exemplele includ campanii de teroare psihologică, mesaje demoralizante pentru trupele adverse sau inducerea fricii și a incertitudinii pentru subminarea coeziunii grupurilor. Acest tip de război are rădăcini istorice mai vechi, fiind încă relevant în cadrul operațiunilor tradiționale de influență.

Războiul ideologic urmărește promovarea și impunerea unui set de valori, credințe sau doctrină asupra unui grup social sau națiune. Obiectivul principal este modelarea convingerilor colective și a normelor culturale, influențând comportamentele pe termen lung (Dobrinescu, 2017, pp. 33-44). Spre deosebire de războiul cognitiv, care vizează indivizii, războiul ideologic se concentrează asupra colectivităților și a structurii culturale. Exemplele includ promovarea unor doctrine politice, susținerea mișcărilor sociale pentru destabilizarea adversarului sau campanii de propagandă transnațională.

Războiul economic implică utilizarea resurselor financiare, comerciale și industriale pentru a diminua capacitatea adversarului de a acționa strategic. Acțiunile vizează perturbarea producției, accesului la resurse sau stabilității economice (Popa, 2018, pp. 45-53). Exemplele includ sancțiuni economice, blocaje comerciale, manipularea piețelor financiare sau atacuri asupra infrastructurii critice. Spre deosebire de războaiele cognitive sau informaționale, efectele sunt materiale și cuantificabile, cu repercusiuni indirecte asupra percepțiilor și comportamentelor sociale.

Războiul tehnologic se concentrează pe dezvoltarea și aplicarea tehnologiilor avansate pentru obținerea superiorității strategice sau tactice. Obiectivele includ fie îmbunătățirea capacităților proprii, fie sabotarea celor ale adversarului (Zodian, 2019, pp. 7-18). Exemplele includ dezvoltarea armelor hipersonice, a dronelor autonome, a sistemelor de supraveghere avansată sau a tehnologiilor de criptare și dezinformare automatizată. Spre deosebire de operațiunile cibernetice, războiul tehnologic include atât componente hardware, cât și software integrate în sisteme complexe.

Războiul religios utilizează credințele și instituțiile religioase pentru a mobiliza sprijinul maselor, a genera diviziuni sau a slăbi adversarul. Spre deosebire de războiul ideologic, accentul este pe valorile spirituale și normele sacre, nu pe doctrinele politice sau sociale (Cîrstocea, 2016, pp. 55-67). Exemplele includ tensiuni sau confruntări între diferite grupuri confesionale, radicalizare religioasă sau utilizarea religiei pentru legitimizarea unui conflict. Impactul se manifestă la nivel social și cultural, influențând coeziunea și stabilitatea comunităților.

Războiul diplomatic implică utilizarea relațiilor internaționale, negocierilor și presiunilor politice pentru obținerea de avantaje strategice fără recurs la forță directă. Obiectivul este influențarea comportamentului statelor sau organizațiilor internaționale prin alianțe, izolarea adversarului sau manipularea opiniilor externe (Mouslim, 2022, pp. 423-445). Exemplele includ sancțiuni internaționale, lobby în organizații multilaterale, negocieri bilaterale strategice sau campanii de imagine

diplomatică. Spre deosebire de războiul economic sau militar, instrumentul principal îl reprezintă politica și diplomația, nu resursele materiale sau forța fizică.

Operațiunile cibernetice se referă la utilizarea sistemelor informatice și a tehnologiilor digitale pentru atacarea, apărarea sau manipularea infrastructurilor adversarului. Efectele pot fi directe asupra datelor și infrastructurilor sau indirecte, prin impact asupra proceselor cognitive și psihologice ale țintei (Haataja, 2022, pp. 423-445). Exemplele includ atacuri cibernetice asupra infrastructurii critice, ransomware, manipularea bazelor de date electorale sau compromiterea sistemelor de comunicații. Spre deosebire de alte tipuri de război, acțiunea este predominant tehnologică și digitală.

În cadrul teoriei și practicii conflictelor moderne, putem spune că războiul cognitiv constituie un domeniu operațional emergent, axat pe influențarea proceselor mentale. Spre deosebire de formele tradiționale de război, care urmăresc impactul direct asupra forței fizice sau a infrastructurii adversarului, războiul cognitiv se concentrează pe percepțiile, evaluările și deciziile actorilor, vizând modul în care aceștia interpretează realitatea și reacționează în context operațional. Din punct de vedere conceptual, acesta se diferențiază de războiul informațional, psihologic sau cibernetic prin faptul că nu se limitează la manipularea mesajelor sau la perturbarea infrastructurilor digitale, ci urmărește remodelarea proceselor cognitive fundamentale la nivel individual și colectiv.

CARACTERISTICILE DOMENIULUI COGNITIV

Domeniul cognitiv se distinge printr-o serie de trăsături definitorii care îl fac un spațiu operațional unic și dificil de controlat prin metode tradiționale. În primul rând, acesta este intangibil, deoarece acțiunile sale nu produc efecte directe și vizibile asupra mediului fizic, ci operează asupra minții și proceselor interne de gândire ale indivizilor sau grupurilor. Această intangibilitate face dificilă măsurarea succesului sau evaluarea impactului tactic sau strategic al intervențiilor.

În al doilea rând, domeniul cognitiv este simultan individual și colectiv. La nivel individual, războiul cognitiv vizează procesele de percepție, atenție, memorie și luare a deciziilor, încercând să modifice modul în care informațiile sunt interpretate și integrate. La nivel colectiv, impactul se extinde asupra opiniei publice, coeziunii sociale și normelor culturale, influențând comportamentele grupurilor și capacitatea lor de reacție coerentă. Această dualitate necesită abordări care să combine analiza psihologică, sociologică și cibernetică, integrând perspective interdisciplinare pentru o înțelegere completă a spațiului cognitiv.

În al treilea rând, domeniul cognitiv este bazat pe percepție (Claverie, du Cluze, pp. 1-13), ceea ce presupune că realitatea operațională este construită în mod subiectiv. Spre deosebire de mediile fizice sau digitale, unde efectele acțiunilor pot fi măsurate obiectiv, în domeniul cognitiv succesul depinde de modul în care informațiile și mesajele sunt percepute și interpretate. Astfel, manipularea fluxurilor de informații, introducerea de dezinformări subtile sau amplificarea emoțiilor și prejudecăților devin instrumente centrale în războiul cognitiv, deoarece influențează direct procesul decizional și evaluarea riscurilor de către țintă.

RĂZBOIUL COGNITIV CA AL ȘASELEA DOMENIU OPERAȚIONAL

Recunoașterea dimensiunii cognitive ca „*al șaselea domeniu operațional*” (Le Guyader, Cole, 2022, pp. 1-5) al conflictului contemporan constituie un pas conceptual esențial în integrarea acestei perspective în doctrina militară modernă. În tradiția clasică, operațiunile militare sunt desfășurate în domeniile terestru, maritim, aerian, spațial și, mai recent, cibernetic. Introducerea domeniului cognitiv reflectă recunoașterea faptului că succesul strategic nu mai depinde exclusiv de superioritatea fizică sau tehnologică, ci și de capacitatea de a influența procesele decizionale și percepțiile adversarului.

Aceast concept a fost consolidat în literatura de specialitate prin identificarea interdependențelor între domeniile fizice și cel cognitiv: conflictele militare în plan terestru, aerian sau cibernetic pot genera efecte reduse dacă nu sunt însoțite de o gestionare strategică a percepțiilor și deciziilor adversarului. În acest context, războiul cognitiv devine un spațiu operațional emergent, care nu doar completează, ci redefineste dinamica conflictului modern, subliniind importanța integrării componentelor cognitive în planificarea și executarea operațiunilor militare și non-militare.

În ceea ce privește rolul inteligenței artificiale, al rețelelor sociale și al big data (<https://www.oracle.com/ro/big-data/what-is-big-data/>), evoluțiile tehnologice recente au amplificat importanța domeniului cognitiv, conferindu-i caracterul de spațiu operațional critic. Inteligența artificială (IA) joacă un rol central în procesarea rapidă a volumelor masive de date și în modelarea comportamentelor țăintelor (Deppe, Schaal, 2024, pp. 1-6). Algoritmii de învățare automată permit identificarea tiparelor de gândire și comportament ale indivizilor sau grupurilor, facilitând proiectarea de campanii de influență mai precise și adaptative. În plus, IA poate fi utilizată pentru generarea de conținut, simularea scenariilor de reacție sau optimizarea strategiilor cognitive, sporind eficiența acțiunilor asupra percepțiilor și deciziilor adversarului.

Rețelele sociale constituie infrastructura centrală prin care se desfășoară o parte semnificativă a războiului cognitiv. Ele permit diseminarea rapidă și țintită a mesajelor, amplificarea emoțiilor și polarizarea opiniilor. Spre deosebire de mass-media tradițională, rețelele sociale oferă posibilitatea unui feedback instantaneu și permit adaptarea campaniilor de influență în timp real, transformând comunicarea într-un proces dinamic și interactiv.

Big data completează această arhitectură, oferind resurse analitice fără precedent pentru înțelegerea comportamentelor colective și a susceptibilităților cognitive. Analiza cantitativă a datelor masive permite identificarea segmentelor de populație vulnerabile la anumite mesaje, evaluarea impactului campaniilor și ajustarea strategiilor pentru a maximiza efectul asupra proceselor cognitive. Integrarea IA, a rețelilor sociale și a big data transformă, astfel, războiul cognitiv într-un spațiu operațional caracterizat de viteză, complexitate și adaptabilitate.

TACTICILE SPECIFICE RĂZBOIULUI COGNITIV

Războiul cognitiv se manifestă printr-o gamă variată de acțiuni indirecte, orientate spre mintea umană și coeziunea socială, fără scrupule, dintre care se evidențiază multiple forme de presiune psihologică, manipulare informațională și subminare instituțională, concretizate în următoarele tipuri de acțiuni:

Acțiuni menite să submineze moralul populației civile – această acțiune țintește categoriile sociale, profesionale, demografice și geografice, adaptându-și mesajele și vectorii pentru a exploata vulnerabilitățile specifice fiecărui grup (de la vârstnici și părinți singuri la lucrători din industrii afectate, studenți, minorități etnice sau religioase, protecție socială, acces la servicii sau discriminare, iar la nivel geografic, campaniile exploatează percepțiile de marginalizare rurală sau presiunile urbane – locuințe, transport, sănătate) (Munteanu, pp. 10-18).

Acțiuni ce diminuează nivelul de trai al cetățenilor – pe fondul nemulțumirii populației, războiul cognitiv își amplifică eficiența, utilizând dezinformarea și manipularea emoțională pentru a exploata frustrările sociale și a accentua percepțiile de injustiție economică și politică: „Scăderea nivelului de trai este adâncită prin campanii informaționale care induc panică, stimulează divizarea opiniilor personale sau colective și subminează legitimitatea decidenților publici, urmărind, în mod deliberat, scăderea dramatică a nivelului de trai al cetățenilor prin crearea unor crize economice, financiare, sociale și sanitare”. (UNDP, pp. 85-102). În acest climat de tensiune, cetățenii devin mai predispuși la decizii colective iraționale (panic buying, retrageri de capital, proteste spontane), ceea ce generează instabilitate economică și presiuni suplimentare asupra sistemului

politic, forțând redirectionarea resurselor publice dinspre dezvoltare spre gestionarea crizelor informaționale și sociale.

Acțiuni de antagonizare intergrupală între diferite categorii sociale – mecanismele de generare și amplificare a conflictualității acționează asupra colectivității prin cultivarea percepției că anumite categorii sociale sunt privilegiate în mod nemeritat și dispun de resurse ori drepturi care, în fapt, nu le aparțin. Această strategie urmărește să creeze dezbinare între segmente ale populației, inducând sentimentul de injustiție și alimentând tensiuni bazate pe inegalități percepute. Prin campanii informaționale manipulative, se consolidează imaginea unor grupuri preferențiale în detrimentul altora, proces care favorizează divizarea socială, subminează solidaritatea colectivă și erodează coeziunea socială.

Acțiuni de vulnerabilizare a capacității economice naționale – se manifestă prin mecanisme subtile de influențare a deciziilor strategice, determinând factorii de decizie să adopte politici și măsuri care conduc la slăbirea bazei industriale. Sub impactul unor campanii informaționale și al unor narațiuni persuasive, decidenții sunt convinși să închidă, să vândă, să redimensioneze sau să externalizeze producția industrială, invocând pretexte precum poluarea excesivă, lipsa de rentabilitate, lipsa materiilor prime, evitarea mișcărilor sindicale, insuficiența fondurilor pentru re tehnologizare, absența piețelor de desfacere sau chiar încurajarea investițiilor străine (Galeotti, pp. 85-112). De asemenea, sunt promovate discursuri care minimizează importanța unor resurse strategice pentru economia națională ori necesitatea infrastructurii majore (de tipul autostrăzilor), justificând, astfel, procesele de dezindustrializare. Rezultatul acestor acțiuni este închiderea fabricilor/firmelor, restrângerea capacității de producție internă și creșterea dependenței economice externe, ceea ce vulnerabilizează semnificativ securitatea națională și diminuează nivelul de trai al populației.

Acțiuni de constrângere și influență asupra unui stat în afara ocupației militare – se urmărește inducerea unor politici și decizii care conduc treptat (tehnica pașilor mărunți) la pierderea suveranității economice și financiar-bancare, la cedarea controlului asupra infrastructurii critice, resurselor naționale, fluxurilor de capital și chiar asupra forței de muncă. Prin discursuri persuasive și presiuni informaționale, decidenții sunt orientați către măsuri ce favorizează înstrăinarea proprietăților publice și private, dezechilibrând balanța deținerii terenurilor agricole și a resurselor strategice în favoarea unor entități externe. Totodată, sunt compromise sistemele de asigurare în caz de risc și mecanismele de protecție socială, ceea ce reduce capacitatea statului de a-și proteja cetățenii și economia internă (Galeotti, pp. 113-139). În ansamblu, aceste acțiuni urmăresc integrarea treptată a statului-țintă

într-un cadru de dependență structurală, prin care decizia economică, financiară și socială este deturnată de la interesul național către interesele actorilor externi.

Acțiuni de subminare a funcționalității sistemelor critice – prin discursuri manipulative și politici promovate sub pretextul reformei (Ib., pp. 8-20), de fapt se urmărește destructurarea sistemelor funcționale ale societății, eliminând elemente vitale fără a propune soluții viabile de înlocuire. Aceste demersuri vizează, direct sau indirect, segmente esențiale ale infrastructurii sociale și statale – educația, sistemul de pensii, asistența socială, justiția și cadrul legislativ, sistemul sanitar, precum și arhitectura financiară, economică și comercială, protecția mediului și capacitatea de cercetare – erodând coeziunea instituțională și capacitatea de furnizare a bunurilor publice. În consecință, ceea ce este prezentat ca modernizare, dacă nu este ținut sub un control juridic, devine, în practică, un proces de slăbire structurală, care amplifică vulnerabilitățile sociale și reduce reziliența națională.

Acțiuni operaționale militare – obiectivul primordial al acestei acțiuni nu este neapărat distrugerea fizică a capacității de luptă a adversarului, ci inducerea și menținerea unei stări percepute de amenințare iminentă (Giles, 2022, pp. 8-20) – o presiune psihică persistentă, capabilă să degradeze procesul decizional, coeziunea internă și voința politică de a răspunde eficient.

Din perspectivă teoretică, această dimensiune combină elemente din studiile despre putere hard/soft și din teoria jocurilor strategice bazate pe incertitudine: se urmărește maximizarea costului perceput al unei reacții din partea țintei, fără a trece neapărat pragul confruntării deschise. Mecanismul operațional se bazează pe sinergia dintre manifestări materiale (capabilități militare, demonstrații de forță) și manifestări non-materiale (narațiuni, manipulare informațională, politică externă subversivă), astfel încât amenințarea să rămână credibilă și persistentă.

Tacticile prin care se realizează această presiune cognitivă includ, fără a oferi instrucțiuni operaționale, dezvoltarea și exhibarea unor capabilități militare superioare (care alimentează percepția de superioritate tehnico-militară), desfășurarea de demonstrații și exerciții cu rol de descurajare în proximitatea frontierelor, penetrări limitate sau incursiuni ce testează pragurile de reacție, precum și inițiative politico-administrative (de exemplu, crearea de enclave autonome cu guvernare din partea minorităților etnice), menite să erodeze suveranitatea și coeziunea internă a statului vizat. Activarea deliberată a conflictelor înghețate (Bargués et al., pp. 8-20), justificarea intervențiilor prin retorica protecției minorităților, încălcări ale spațiului aerian și maritim sau practici ilegale privind tratamentul prizonierilor, toate sunt instrumente prin care se amplifică sentimentul de vulnerabilitate și incertitudine.

Efectele vizate sunt multiple și interconectate: perturbarea procesului de comandă și control, intensificarea bruiajului informațional (informații contradictorii, zgomot deliberat), erodarea sprijinului public și politic intern pentru politici de securitate, slăbirea legăturilor interne și externe (alianțe), și inducerea unor erori strategice sau tactice din partea adversarului. Strategia mizează pe faptul că deciziile sub presiune sunt mai susceptibile la erori cognitive (exces de optimism, distorsionarea normalității, supra-reacții, pasivitate).

Din perspectivă legală și etică, aceste practici ridică probleme semnificative: multe dintre acțiunile menționate pot încălca norme de drept internațional (sferă teritorială, protecția civililor, tratamentul prizonierilor) și standarde etice ale conducerii politico-militare. În plus, utilizarea manipulării informaționale și a tehnologiilor sintetice deepfake (Barela, 2024/2025, p. 1) amplifică riscul de erodare a încrederii publice și de fragmentare a spațiului informațional, afectând pe termen lung reziliența societăților.

Acțiuni menite să submineze coeziunea și moralul militar – acțiunea vizează în mod deliberat destructurarea încrederii: în leadershipul militar și politico-militar, în legitimitatea cauzei pentru care se luptă și în fiabilitatea armamentului și a logisticii pe care se bazează entitatea militară. Prin erodarea acestei încrederi, nu neapărat prin forță fizică, ci prin campanii informaționale și simbolice, care pun sub semnul îndoielii competența, onestitatea și scopul conducerii ori siguranța echipamentului, se urmărește transformarea motivației și a comportamentului individual și colectiv al militarilor.

Efectul scontat este progresiv și holistic: inițial, apar demotivarea și scăderea încrederii, aceasta poate evolua către abandonarea luptei de către segmente de personal, apoi, spre pierdere totală a voinței de a lupta, iar în final, spre o substituie a ordinii militare cu stări de indisciplină, dezorganizare, haos și insubordonare. Acest declin produce un cerc vicios: pierderea disciplinei facilitează propagarea zvonurilor și a panicii, ceea ce, la rândul său, crește receptivitatea militarilor la noi atacuri cognitive.

Mecanismele psihosociale implicate se bazează pe compromiterea capitalului de încredere (legitimitate, competență, integritate), pe exploatarea erorilor cognitive (confirmare, disponibilitate) și pe atacuri asupra coeziunii sociale (exacerbarea tensiunilor etnice, profesionale sau economice). Din perspectivă informațională, strategia combină reducerea credibilității (dublată de amplificarea „zgomotului” informațional) cu acțiuni simbolice care au rolul de a descredita liderii, menținerea coeziunii și a moralului în unitățile militare.

Consecințele operaționale sunt severe: degradarea capacității de comandă și control, erodarea capacității de reacție coerentă, creșterea ratelor de eroare și a deciziilor luate sub presiune, precum și risc crescut de colaps instituțional în structurile afectate. În termeni strategici, obiectivul nu este neapărat distrugerea fizică imediată, ci neutralizarea capacității adversarului de a-și valorifica resursele umane și morale.

Acțiuni de compromitere politică – această acțiune vizează un set întreg de practici informaționale menite să vicieze reprezentările colective, să degradeze capacitatea decizională și să reconfigureze structura de putere politică prin exploatarea mecanismelor cognitive și algoritmice.

În această logică, operațiunile de compromitere politică (șantaj, divulgări intenționate de informații, deepfake, campanii de discreditare) sunt mobilizate pentru a atrage elite politice de rang înalt către una dintre părți, a generaliza și exagera fapte reprobabile și, astfel, a discredita indivizi indiferent de realizările lor, fenomen care subminează credibilitatea actorilor și a instituțiilor.

Paralel, manipularea narativă și amplificarea polarizatoare (prin platforme sociale, rețele de conturi automate și media complice) semănă contradicții ireconciliabile între facțiuni, alimentează polemici interne și stimulează ura ideologică, rezultând crize politice prelungite și fragilizare socială.

La nivel strategic, actorii externi/partidele au folosit mecanisme de captură instituțională pentru a asigura loialitatea conducerii administrative – promovarea/rotirea frecventă a politicienilor în poziții-cheie, înlocuirea experților tehnici cu figuri politice, susținerea doctrinei și a legislației favorabile intereselor economice ale unor grupuri și, în cazuri extreme, facilitarea apariției unor formațiuni paramilitare afiliate politic – totul pentru a degrada continuitatea proiectelor de stat, a încuraja corupția și a maximiza divizarea politică.

Așadar, pe baza exemplelor enumerate, putem contura o imagine convingătoare a contextelor socio-politice în care războiul cognitiv devine operațional și a efectelor sale distructive. Combinarea diverselor tactici, în proporții variabile, urmărește maximizarea impactului, iar raportul cost-eficacitate al acestor operațiuni este semnificativ mai favorabil agresorului decât al mijloacelor militare convenționale.

CONCLUZII

Războiul cognitiv reprezintă un domeniu operațional emergent destinat modelării proceselor mentale, a percepțiilor și a deciziilor atât ale indivizilor, cât și ale colectivităților. Spre deosebire de conflictele tradiționale, axate pe efecte cinetice imediate, această formă de conflict recurge frecvent la instrumente

non-cinetice – propagandă, dezinformare, operațiuni psihologice și mijloace digitale – menite să restructureze modul în care informația este procesată și interpretată, generând, astfel, efecte strategice durabile.

Integrarea tehnologiilor digitale, a platformelor sociale, a analizelor de tip „big data” și a inteligenței artificiale amplifică semnificativ eficiența operațiunilor cognitive, sporind viteza de reacție, adaptabilitatea și capacitatea de micro-targeting a campaniilor de influență. În consecință, dimensiunea cognitivă devine un factor central al strategiilor geopolitice contemporane, cu reverberații asupra coeziunii sociale, rezilienței instituționale și nivelului de încredere între actori statali.

Divergențele instituționale și normative între regimuri politice conturează un paradox al vulnerabilității cognitive: democrațiile, prin transparență și pluralism informațional, prezintă o expunere crescută la manipulare și divizare, pe când regimurile autoritare înregistrează o reziliență structurală la astfel de atacuri, acestea obținându-se adesea prin restrângerea libertăților civile. Totodată, războiul cognitiv se intersectează cu instrumentele de persuasiune strategică și cu operațiunile psihologice, integrând influența normativă, emoțională și cognitivă într-un cadru strategic coerent la scară internațională.

Impactul asupra securității colective și asupra dreptului internațional este considerabil: eroziunea încrederii între state, fragmentarea coalițiilor și golurile normative privind agresiunea non-cinetică ridică probleme complexe de reglementare și răspuns. Răspunsul politic necesită dezvoltarea unor vectori de reziliență societală, standarde internaționale de transparență și mecanisme coordonate de contracarare și armonizare.

În acest context, conceptualizarea războiului cognitiv drept un „al șaselea domeniu operațional” accentuează necesitatea integrării dimensiunii cognitive în planificarea strategică și în arhitectura securității internaționale, recunoscând influența asupra percepțiilor și deciziilor ca element central al dinamicii strategice actuale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Babacek, M. (2024). *Războiul cognitiv: Opriți competiția mondială pentru „Controlul creierului uman”*, în Revista Art – Emis Academ, Artemis Academy.
2. Barela, S.J. (2024/2025). *Digital Disinformation Operations in Armed Conflict* – Info-Brief. Elveția: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights.
3. Bargués P., Bourekba, M., Colomina, C. (2022). *Hybrid threats, vulnerable order*, CIDOB Report.
4. Cîrstocea, I. (2016). *Religia ca factor de conflict și război*, în *Impact Strategic*, nr. 1. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.

5. Claverie, B. du Cluzel, F. (2023). *Conceptul de război cognitiv*. Innovation Hub – Comandamentul Aliat pentru Transformare (ACT), NATO.
6. Deepe, C., Schall, G.S. (2024). *Cognitive Warfare: A Conceptual Analysis of the NATO ACT Cognitive Warfare Exploratory Concept*, *Frontiers in Big Data*, vol. 7.
7. Galeotti, M. (2022). *The Weaponisation of Everything*. A Field Guide to the New Way of War. Yale University Press, New Haven.
8. Giles, K. (2016). *Russia's 'New' Tools for Confronting the West*. Chatham House Research Paper.
9. Haataja, S. (2022) *Cyber operations against critical infrastructure under norms of state behaviour in cyberspace*, în *International Journal of Law and Information Technology*, vol. 30, nr. 4.
10. Hoffman, F.G. (2007). *Conflict in the 21st Century*. The Rise of Hybrid Wars.
11. Joint Publication JP 3-13: Information Operations (revizuit 2014).
12. Miller, G.A. (1956). *The Magical Number Seven, Plus or Minus Two: Some Limits on Our Capacity for Processing Information*, în *Psychological Review*, Washington, D.C., vol. 63, nr. 2.
13. Mouslim, H. (2025). *Coercive Diplomacy Recalibrated: Evaluating Effectiveness, Risks, and Modern Challenges*, în *African Scientific Journal*, vol. 3, nr. 29.
14. Munteanu, D. (2022). *Barometrul rezilienței societale la dezinformare*. Euro-Atlantic Resilience Centre (E-ARC).
15. Naganuma K. (2021). *Warfare in the Cognitive Domain: Narrative, Emotionality, and Temporality*, NIDS Commentary nr. 163, National Institute for Defense Studies Japan.
16. Neacșu, I. (2004), *Războiul psihologic. Tehnici și strategii de influență*. București: Editura Militară.
17. Neisser, U. (1967). *Cognitive Psychology*. Editura Prentice Hall.
18. Popa, I. (2018). *Războiul economic: forme, mijloace și efecte*, în *Revista de Științe Militare*, nr. 2. București: Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei.
19. Thomas, T.L. (2025). *Russian Military Thought: Concepts and Elements*, TRADOC G-2/OE Watch.
20. UNDP (2022). *Human Development Report 2022*. Uncertain Times, Unsettled Lives, UNDP, New York.
21. Voicu, M. (2018). *Matrioșka mincinoșilor: fake news, manipulare, populism*. Editura Humanitas.
22. Zodian, V. (2019). *Impactul progresului tehnologic asupra conflictelor armate contemporane*, în *Impact Strategic*, nr. 3. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
23. <https://brainly.ro/tema/6593720>, accesat la 11 septembrie 2025.
24. <https://www.oracle.com/ro/big-data/what-is-big-data/>, accesat la 15 septembrie 2025.